

Árvíz a Bükkben

2006. június 2-án (péntek) árvíz volt a Bükkben, pontosabban a Garadna-völgyben. A töméntelen mennyiségű iszapos víz egyszerűen kimosta a pisztránglelepről a halakat. Négy óra alatt 84 mm (Jávorkút) és 127 mm (Bánkút) csapadék hullott a vízgyűjtő területen. De, hogyan emlékszik vissza erre a tragédiára Hoitsy György a pisztránglelep vezetője. Nyugodt hétvégére és pünkösdre készültünk. Bár egész hét csapadékos volt, péntek délben félkettő körül szakadni kezdett. Hozzászoktunk már, mert csapadékos volt a május hónap is. Ami érdekes volt, hogy egyre nagyobb szemekben és egyre sűrűbben esett. Mivel a talaj telített volt az előző napok esőzésétől, így a lehullott csapadékot nem tudta befogadni, hamarosan vízfolyások alakultak ki. A zápor csak fokozódott. Olyan sűrű szemekben hullott alá, hogy az ereszcsontrák sem tudták már befogadni a csapadékot és a látótávolság is tíz méter alá csökkent. Ilyen esőt csak a monszunos filmekben láttam. Akkor még nem sejtettem, hogy ebből nagy baj lesz. Gondoltam, nyári zápor, majd csak csendesül, majd csak abba hagyja. De nem így történt. Az eső nem esett, hanem szakadt! Esőköpenyt vettem magamra és terepszemlére indultam.

Ilyenkor másfél-két óránként ki kell takarítani a zsilipeket. A pisztrángos medencékben már látni lehetett a többletvizet. Megnéztem a patakat is. A szokottnál, több vizet szállított és a sodrása is megnőtt. Sokszor láttam már a Garadnát ilyennek és nem okozott gondot. A medencék pereméhez képest még mindig volt több mint egy méter szintkülönbség. Még egyszer körbejártam a telepet, majd fedél alá húzódtam. Az eső intenzitása nem csökkent. Esős időben rendszeresen körbejárnom a terepet, hogy a bejövő víz nem tömedékelte-e el valahol az átfolyó szakaszokat. Ez a feladat különösen ősszel fontos, mert a falevelek igen gyorsan elzárják a víz útját. Most is attól kellett tartanom, hogy a lezúduló víz a magával hozott hordalékkal gondot okozhat. Ezért óránként néztem meg a lefolyókat. Négy órán keresztül szakadt az eső, majd csendesedni kezdett. Nem sejtettem, hogy ez a csendesedés csak a tragédiát megelőző csend. Megvacsoráztam. Félnyolc lehetett, amikor kim entem. Nem hittem a szememnek, mert akkor elszabadult a pokol. Hárskúti völgy felől – hirtelen – nagy mennyiségű sáros iszap öntötte el az udvart. A kocsinknak az aljáig ért ez az iszap.

Az országúton át hőmpölygő iszapot próbáltam elterelni, de olyan tömegű víz és iszap jött, hogy egyedül nem bírtam vele. A családommal, feleségemmel, a fiammal, a sógorommal és egy alkalmazottal megpróbáltuk az áradatot a patak mederbe terelni, a víznek szabad utat biztosítani, ezért a vízkiemelő műtárgyknál kivettük a zsilipdeszkákat, az addig leszállított farönköket kivetjük a partra, hogy a víznek szabad útja legyen. De a patak egyre több iszapot és hordalékot hozott magával. Megjelentek a természetes szadák-fák és több és nagyobb követ görgött az áradat. A víz csak jött, csak jött és már nem csak a Hárskúti völgyből, hanem a főmeder felől is! Beindultak az oldalt elhelyezkedő völgyek is! Tizenegy órakor már kiöntött a patak és ház körül bokáig ért a víz. Éjfél előtt fél órával már térdig ért a víz és egyre több szemetet, szadékat és törmeléket hozott a pisztránglelepre. A vihar miatt az áram is elment így elemlámpák fényénél próbáltuk a víz útját állni. Már átcsapott a hídon is! A sodrás olyan nagy volt, hogy alig tudtam megállni a lábamon. Akkor kezdtem pánikba esni, amikor láttam, hogy a völgytalpán és a hegyoldalban kidőlt és otthagytak fák, rönköket is magával cipelte az „iszapfolyam” és rombolt mindent.

A háromnegyed köbméter sóderből, ami a telepen volt zsákokat készítettünk és az anyás medencéket próbáltuk vele védeni. Gyermekfej és focilabda nagyságú kövekkel ostromolta a pisztrángos medencék oldalát és időnként átcsapott a medencék peremén is. Hajnali háromkor az anyás medencéink már, mint egybefüggő tó illetve folyam nézett ki. Több víz folyt rájuk, mint amennyit a zsilipek át tudnak eresztetni. Nem tudtam mi lesz a pisztrángokkal, mert a tiszta, oxigéndús vízhez szokott halak egyre több hordalékot, sarat és iszapot kaptak. Mint áramlást kedvelő (reofil halak) a vízzel szemben beállnak és maradnak a medencében, vagy a koszos víznek hátat fordítva menekülnek. Megpróbáltuk megvédeni a medencék oldalát, amelyet kezdett szétverni az áradat. De bármit tettünk oda, pillanatok alatt elragadta és vitte magával. A legszomorúbb az volt, hogy az egyre magasabba emelkedő víz egyszerűen feltöltötte a kövel, iszappal a medencéket és kiszorította onnan a pisztrángokat. A tehetetlenség volt a legborzasztóbb, amikor látja az ember, hogy huszonnégy év munkája a szemem láttára semmisül meg bármit is tesz az ember, mert a természet sokkal erősebb. Először a patakágnak nevezett termelő rendszerből vitt el 650 kg sebes pisztrángot, és 250 kg pontyot, majd legértékesebb halaimat, a törzsállományt (391 db. 2-3 kg-os anyahal) vitte az ár. Sajnos összesen több mint 10 mázsa piacra (értékesítésre) szánt pisztrángomat (sebes-, szivárványos- és arany pisztráng és pataki szajbling) és 150 kg ivadékot ragadta el a víz. Hajnali háromkor jöttek a tűzoltók, két kocsit Miskolcra, egy-egy Kazincbarcikáról és Tiszaújvárosból.

A katasztrófavédelem fél négy-négy fele érkezett meg a homokzsákokkal és a homokkal. Nekik nagyon sokat

köszönhetek, ha nem kapunk segítséget tőlük lehet, hogy mára egy anyahalam se lenne. Ekkor az anyás medencéket körbe vettük zsákokkal és a vizet, a telep többi részén is eltereltük. A telep alsó részén levő négy medencét teljesen sikerült megvédenünk, ezek megúszták. A legnagyobb veszteség az anya állomány elvesztése. Tudnunk kell a pisztrángról, hogy három éves korában válik ivaréretté, és 5-7 éves korában produkálja a legtöbb ikrát. Így évekig kiesik ez az ikra produkció, amin az egész termelésünk alapszik. Hogy termelni tudjunk, vevőinket ki tudjuk szolgálni biztos kénytelen, lesznek ikrát vásárolni, mert anyaállományt venni nagy kockázat és borzasztóan drága. Mi történt másnap – kérdeztem. Egész éjjel mentettük, ami menthető volt. Szerencsénkre az épületek megmaradtak, de elvitte az ár a hidakat, eszközöket, asztalokat, padokat és mindent, amit magával tudott ragadni, iszappal borított be mindent. A takarmány elázott. A területen a víz mély gödröket mosott ki.

Ugyanakkor töméntelen mennyiségű hordalékot hagyott hátra, amelyet teherautókkal tudtunk elszállítani. Tudni kell azt is, hogy a rossz hír pillanatok alatt terjed. Másnap reggel megjelentek a katasztrófa turisták és az útról kíváncsian nézegették, hogyan küzdünk a vízzel, hogy nyalogatjuk sebeinket. Segítség nem érkezett – kérdeztem. De, igen. Még péntek este hívtam és jöttek a tűzoltók. Ők riasztották a katasztrófavédelmet. Másnap sok közeli barát keresett meg személyesen vagy telefonon, hogy mivel tudna segíteni. Nagyon jól esett, hogy az ország másik végéből is telefonáltak (Vas megyei MOHOSZ vezetője). A bajban ismeri meg az ember az igazi barátait és segítőt. A Miskolci Önkormányzat rendkívüli anyagi támogatást biztosított a tragédia után és géppel és faanyaggal gyors segélyben részesített a Lillafüredi Erdészet is.

Mi lett az árvíz által elragadott rengeteg pisztrángokkal? Nagyvalószínűséggel a többség megúszták, és az árvíz leszállította őket a Hámori tóba és azon túl a Szinva-patakba– mondta Hoitsy György. Megítélésem szerint a Garadna patakban és a Hámori tóban soha nem volt ilyen mennyiségű pisztráng, mint akkor. Másnap, illetve két hétig, hogy – mentsük, a menthetőt - ingyen horgászjegyeket adtam az önként jelentkezőknek, hogy segítsünk egymáson. Minden halat elvihetnek - mondtam, amit a Garadnából kifognak, csak a 1-2 kg-nál nagyobbakat hozzák vissza. A nagyobb halak az anyahalakat jelentette. Az anyahalak jelentették számomra a pisztrángost, a jövőt és a megélhetést. Sebes pisztrángot már csak mi szaporítunk az országban és tartunk fenn génbanki jelleggel. Amikor idejöttünk (1982) alig volt néhány anyahal, mostanra a szivárványos pisztrángnak három törzse, a sebes pisztráng két törzse és pataki szajblingból van anyaállományunk. Az ingyenjegyesek és a műlég horgászok segítségével 34 anyahalat sikerült megmentenünk, amely csak töredéke volt az anyahal állománynak. A segítségemre siető emberektől hallottam – és még mindig küszködött könnyeivel Hoitsy György -, hogy amikor mi az árvíz ellen küzdöttünk, és a károk elhárítását végeztük, akkor megjelentek az ügyeskedő emberek és a zuhogó eső ellenére zsákkal, hálóval, fogták a pisztrángokat az országúton hömpölygő vízből és a Hámori tó végében.

Most, hogy két hónap telt el a tragédia óta, és lassan kezd visszatérni az élet a régi kerékvágásba, hála Istennek, de kezdenek visszajárni a régi vásárlók is a pisztrángtelepre, mert ez jelenti nekünk a jövőt, az életet. De azt is látom, hogy a korábban csak 4-5 horgász helyett milyen sok horgász várja napról-napra, a szerencséjét a Hámori tó partján és kerülnek fagyasztóládába másfél-két és fél kilós anyahalak. Az árvízkor nagyon kilátástalannak éreztem a jövőt, de barátok ismerősök segítsége adott erőt ahhoz, hogy folytassam. A bokszolót is kiütik, de feláll és kezd újból. Csak remélni tudom, hogy kemény munkával – néhány év alatt – pótolni tudom a veszteséget. Másfél hónap elteltével igen sok munkával a területet, tavainkat rendbe hoztuk. Sokan, amikor kijönnek a telepre nem hiszik, hogy itt árvíz volt, csak egy köszönetet nyilvánító tabló képei árulkodnak erről. Hihetetlen, hogy ezt a nagy árvíz okozó Garadna-patakban most annyi víz van, hogy egy szomjas ló kiinná. Minden rosszban van valami jó! – tartja a közmondás. 2006. június 2-án délután leszakadt az ég a Garadna völgyben. Szerencsénkre a mostani árvíz csak a Garadna völgyet érintette, mert az 1878-as árvíz elvitte a fél várost. Tudjuk, hogy száz évben egyszer szokott hasonló tragédia történni és csak remélhetjük, hogy ezzel az árvízzel megúsztuk ezt az árvízet. De ez az árvíz, amely a pisztrángtelepen történt, az még a pisztrángoknak is sok volt.

F. Tóth Géza